

TÜRK DÜNYASI FOLKLOR VE HALK EDEBİYATINA HİZMET EDENLER - I

Folklore Scholarship In Turkish World - I

Serviteurs du folklore et de la littérature populaire du monde turc I

Doç. Dr. Metin ERGUN*

ÖZET

Bu çalışmada, Türk dünyası folklor ve halk edebiyatına hizmet eden; ancak, Türkiye Türkologlarınca çok fazla bilinmeyen Türk âlimlerinin hayatlarından ve çalışmalarından bahsedilecektir. Biyografi çalışmalarının folklor ve halk edebiyatı araştırmalarındaki önemi, bu çalışmada bu konunun seçilmesinde etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler

Türk Dünyası, Folkloristika, Baymuhammet Atahyeviç Garriyev, Seyt Atahyeviç Garriyev

ABSTRACT

Biography studies about turkologs who attended to Turkish folklore and folk literature are very important for Turkish folklore studies. In this study, will be taken informations about turkologs who attended to Turkish folklore and folk literature.

Key Words

Turkish World, Folkloristika, Baymuhammet Atahyeviç Garriyev, Seyt Atahyeviç Garriyev

Uzun süredir yazmak istediğimiz; fakat, çeşitli sebeplerden dolayı yazamadığımız *Türk Dünyası Folklor ve Halk Edebiyatına Hizmet Edenler* adlı seri yazımızı, **Millî Folklor**'un bu sayısından itibaren yazmaya çalışacağız. **Millî Folklor** yaşadıkça ve sayfalarında bize yer vermeye devam ettikçe çeşitli coğrafyalarda Türklük bilimine hizmet eden araştırmacıları tanıtmaya gayret sarf edeceğiz.

Burada, neden böyle bir yazı yazma ihtiyacı duyduğumuz sorusu akla gelebilir. Bunun sebebini şöyle izah edebiliriz: Genellikle araştırmaları arar, bulur, okur, tanırız; fakat, bu araştırmaları yapanları, onların arkasında göz nuru dikenleri, ıstırap, sıkıntı çekenleri bilmeziz. Ne yazık ki, bizde biyografi çalışmalarını hep ihmal edilmiş, bu yüzden bu konudaki eksilik bir hayli fazladır. Bu ek-

siklik *folkloristika* eksikliğini de beraberrinde getirmiştir.

Araştırmaları değil, araştırma yapanları tanıtmaya çalışacağımız bu yazı dizimizde, boylar esas alınacaktır. Boylar başlarına birer harf yazılmak suretiyle belli bir şekilde tasnif edilecektir. Biyografisi verilen araştırmacı, hangi boydan ise o boyun altında verilecektir. Her sayıda sadece belli bir boyun araştırmacılarından bahsedilmeyecek; belli bir sıra gözetilmeden hangi biyografiyi hazırlamışsak o verilecektir.

Boyları aşağıdaki şekilde tasnif ettik:

- A) Türkiye
- B) Azerbaycan
- C) Türkmen
- Ç) Özbek
- D) Kırgız
- E) Kazak

* Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

- F) Kazan Tatarları
 G) Başkurt
 H) Saha (Yakut)
 J) Altay
 K) Hakas
 L) Tuva
 M) Karakalpak
 N) Çuvaş
 O) Karaçay-Balkar
 Ö) Gagauz
 P) Uygur
 R) Kırım Tatarları
 S) Kumuk
 Ş) Tofa
 T) Dolgan
 U) Şor
 Ü) Sarı Uygur
 V) Baraba
 Y) Balkan (Bulgaristan, Romanya, Makedonya, Yunanistan)

Z) Diğerleri

Bu ilk yazımızda, Türkmen folklor ve halk edebiyatına hizmet eden âlimlerden bazılarını tanıtmaya çalışacağız.

C) TÜRKMEN FOLKLOR VE HALK EDEBİYATINA HİZMET EDENLER

1. Baymuhammet Atalyeviç Garrıyev (1914-1981)

Türkmenistan İlimler Akademisi üyesi, filoloji doktoru, Profesör Baymuhammet Atalyeviç Garrıyev, 1914 yılının 22 Aralık günü Aşgabat şehrinin kıyısındaki Gökçe köyünde dünyaya gelmiştir. Âlimin ailesi; devrinin kültürlü, aydın ailelerindedir. Babası Atalı Garrı, Gökçe obasının önde gelenlerinden biri olup kendi evinde okul açacak kadar okumaya düşkün birisidir. Annesi Hüycemal da devrine göre oldukça kültürlü bir kadındır. Hüycemal okuma yazma bilmenin ötesinde iyi derecedeki Arapça ve Farsça bilgisiyle de zamanının seçkin kadınlarından birisidir. Kendi çocuklarını yetiştirmenin yanında, obadaşlarının çocuklarını da okutup halkının derdiyle dertlenen sorumlu birer fert şeklinde terbiye etmiştir.

Atalı Garrı ile karısı Hüycemal'in bu emelleri boşa gitmez. Çocukları kısa zamanda Türkmenistan'ın meşhur âlimleri arasına girer.

Baymuhammet, yukarıda da belirttiğimiz gibi ilk tahsilini babasının evlerinde açmış olduğu okuldan alır. Sonra Aşgabat'a giderek Rus okulunda okur. Çocukluğundan itibaren ilme ve araştırmaya meraklı olan Baymuhammet, burada kısa sürede hocalarının dikkatini çeker.

Rus okulunu bitiren Baymuhammet, 1929 yılından 1938 yılına kadar çeşitli kurumlarda mütercim ve öğretmen olarak çalışır. 1938 yılında Aşgabat "Pedinstituti"nin Filoloji Fakültesini bitirir. 1939 yılında aynı enstitünün Tarih Fakültesini, bir yıl sonra da Coğrafya Fakültesini "ekstern" olarak bitirir. 1940 yılında, yani, Coğrafya Fakültesini bitirdiği yıl, SSSR İlimler Akademisi'nin Türkmenistan Şubesinin Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nde bölüm başkanı, 1945 yılında da Enstitü'nün müdürü olur.

Genç âlim, doktorasını 1942 yılında M. V. Lomonov Adındaki Moskova Devlet Üniversitesi'nde bitirir. Bununla Baymuhammet, Moskova'da doktora yapan ilk Türkmen unvanına sahip olur. 1944 yılında doçent olur. Doçent olmasına bakmadan 1945 yılında Türkmen Devlet Tıp Enstitüsü'nü bitirir. 1948 yılında iki ciltlik "*Magtımğulı ve Onuñ Çeper Dili*" adlı eserini neşreder. Bu eser, onun profesörlük (doktorluk) takdim tezinin esasını teşkil eder. Profesörlük tezi, SSSR İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü'nün Moskova Şubesince "Peki-yi" dereceyle kabul edilir. Bu arada B. A. Garrıyev, Magtımğulı'nın eserlerinin tenkitli metinlerini hazırlayıp yayımlar. Bunlara ilâve olarak âlim, bu süre içinde Magtımğulı'nın diliyle ve eserlerindeki folklorik unsurlarla ilgili onlarca makale neşreder. 1951 yılında Türkmenistan İlimler Akademisi'nin muhabir üyeliğine

seçilir. Sonra onlarca ilmî çalışma ve ders kitabı neşreder.

B. A. Garriyev, 1940 yılında H. Baylıyev ile birlikte ilk büyük “*Türkmençe-Rusça Sözlüğü*”, 1941 yılında yine Baylıyev ile birlikte “*Ruslar Üçin Türkmen Dilini Övreniş Kitabı*”nı, 1943 yılında “*Türkmen Dilinden Okuy Kitabı*” adlı çalışmalarını neşreder. Dil bilimi ile ilgili birçok çalışmada redaktörlük ve editörlük yapar. Âlimin tiyatro, saz şiiri ve tercüme edebiyatıyla ilgili çalışması da oldukça fazladır. Fakat onun çalışmalarının esasını, edebiyat tarihi ve folklor araştırmaları teşkil eder. Bununla birlikte metin neşrine de oldukça fazla emek harcamıştır. Özellikle XVIII-XIX.yüzyıl Türkmen edebiyatının temsilcileri olan Mollanepes, Aşıkı, Seydi, Abdısettar Kazı, Kâtibi, Magrupı, Mâtâci, Şabende, Şeydayı, Yusup Hoca, Magtımgulı, Zınharı ve Azadı’nın tenkitli metinlerini hazırlayıp neşretmiştir. 1940 yılında itibaren *Hüyrulkga-Hemra*, *Neccep Oglan*, *Aslı-Kerem*, *Totınıñ Hekayaları*, *Melike-Dilaram*, *Sayatlı Hemra*, *Ray-Çını*, *Gül-Bilbil*, *Gül-Senuber*, *Yusup-Ahmet* gibi halk hikâyelerini neşre hazırlamıştır. *Vatan ve “Gahrımançılık Hakındaki Aydımlar”*, *“Şahırlar Sesi”*, *“Gülâlek”*, *“Türkmen Halk Aydımları”*, *“Totınıñ Hekayaları”*, *“Türkmen Halk Dörediciliği”*, *“Nakıllar ve Atalar Sözi”*, *“Moncukatdılar”*, *“Türkmen Nakılları”*, *“Türkmen Hüvdüleri”*, *“Gorkut Ata Kitabı”*, *“Türkmen Poeziyasınıñ Antologiyası”*, *“Türkmen Yumorları”*, *“Altın Daneler”*, *“Älem Goşar”* gibi eserleri okuyuculara ulaştırmıştır.

Baymuhammet Atalıyevîç Garriyev, Türkmen klasik edebiyatının ve folklorunun araştırılmasında emsalsiz bir âlimdir. Sadece Magtımgulı Piragı ile ilgili araştırmalarına bakmak bile bunun için yeterlidir. Magtımgulı ile ilgili olarak altmıştan fazla ilmî makale ve çok sayıda kitap neşretmiştir. Bunlar içinde, 800 sayfa civarında olan “*Magtımgulı ve*

Onuñ Çeper Dili” adındaki çalışması, onun doktora çalışmasıdır. Magtımgulı ile ilgili çalışmaları Rusça, Özbekçe, Kazakça ve Fransızca olarak yayımlanmıştır.

Onun yazdığı ve yayına hazırladığı makale ve kitapların sayısı 500’den fazladır. Bu çalışmalarını içinde edebiyat tarihi, biyografiler, folklor ve halk edebiyatı eserleri vardır. Garriyev, bu özellikleriyle Türkmenlerin Fuad Köprülü’südür.

B. A. Garriyev, Türkmenlerin içinden çıkan ilk folklor derleyicisidir. Derlemeler için bütün Türkmenistan’a seyahatler düzenlemiş ve derlediği materyalleri Türkmenistan İlimler Akademisi, Magtımgulı Adındaki Dil ve Edebiyat Enstitüsü’nün “Golyazmaları” arşivine bağışlamıştır.

Garriyev, 1952 yılının başında “*Gorkut Ata*” kitabının ilk neşrini hazırlayıp yayımlamıştır. Bu kitabı yüzünden kendisine “Pan-türkist” damgası vurulur ve Türkçülükten dolayı hapse atılır. Altı yıl hapiste yattıktan sonra çıkar ve 1957 yılında SSSR İlimler Akademisi’nde çalışmaya başlar. 1958 yılında ise A. V. Lunarskiy Enstitüsü’ne profesör olarak atanır. Moskova’da çalıştığı yıllarda çok sayıda makalesinin yanında “*Epiçeskie Skazaniya o Kor-oglu u Tyurkoyazıcınıh Narodov*” (Moskova 1968) adlı çalışmasını yayımlar.

Garriyev, 1964 yılının Ağustos ayında Magtımgulı Adındaki Dil ve Edebiyat Enstitüsü’nün başkanlığına getirilir. Çok geçmeden de Türkmenistan İlimler Akademisi’nin “Akademik”liğine seçilmiştir. 1968 yılından ölümüne kadar A. M. Gorkiy Adındaki Türkmen Devlet Üniversitesiniñ Türkmen Edebiyatı Bölümü profesörü olarak çalışmıştır. Sovyetler Birliği’nde tertip edilen Türkoloji ile ilgili çok sayıda sempozyuma katılmıştır.

Baymuhammet Atalıyevîç Garriyev, 1981 yılında ölmüştür. Folklor ve halk edebiyatı ile ilgili çalışmaları şunlardır:

I. KİTAPLARI

1. Hüyrlukga-Hemra. Türkmen Halk Dessanı, Aşgabat 1941.
2. Vatan ve Gahırmançılık Hakındaki Aydınlar, Aşgabat 1941.
3. Ash-Kerem. Folklor Dessanı, Aşgabat 1943.
4. Yusup Hoca Bakı Oğlu-Ray Çini Dessan, Aşgabat 1943.
5. Gülelek: Türkmen Folklor Eserleri, Aşgabat 1944.
6. Türkmen Halk Aydınları, Aşgabat 1944.
7. Şahırlar Sesi: Vatan ve Gahırmançılık Hakındaki Eserlerin Yığındısı, Aşgabat 1944.
8. 1000 Turkmenskih Poslovits i Pogovorok, Aşgabat 1945.
9. Şabende. Sayat i Hemra: Destan, Aşgabat 1945.
10. Saşenem i Garib: Narodny Destan, Aşgabat 1945.
11. Melike Dilaram: Folklor Dessanı, Aşgabat 1946.
12. Turkmen Folklorından Usulı Follanma, Aşgabat 1947.
13. Vostokovedeniye v Turkmenkoy SSR:/Obzor Rabot/-TR. Mosk. İn-ta Vostokovedeniya, 1947.
14. Türkmen Hüvdüleri, Krasnovodsk 1948.
15. Türkmen Nakılları, Aşgabat 1949.
16. Hüyrlukga-Hemra, Aşgabat 1950.
17. Hrestomatiya Po Turkmenskoy Literature XVIII-XIX Vekov i Narodnomu Tvorçestvu, Aşgabat 1950.
18. Turkmenskiye Narodny Pesni, Aşgabat 1961.
19. Turkmenskiy Yumor, Aşgabat 1961.
20. Poslovitsı i Pogovorki Narodov Vostoka, Moskova 1961.
21. Totının Hekayaları, Aşgabat 1962.
22. Turkmenskiy Yumor, Aşgabat 1962.

23. Narodna Tvorçist Ta Etnografiya, Kiev 1962.
  24. Yomaklar ve Degişmeler, Aşgabat 1964.
  25. Türıkpen Sıkagı, Almatı 1966.
  26. Turkmenskiy Yumor, Aşgabat 1967.
  27. Epiçeskiye Skazaniya o Kör-oglu u Tyurkoyazıcnih Narodov: İssledovaniya po Teorii i İstorii Eposa, Moskva 1968.
  28. Poetı Turkmenii, Leningrad 1971.
  29. Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Jenşşini-Turkmenski. Geliñ Gızların Gözel Poeziyası, Aşgabat 1975.
  30. Türkmen Edebiyat-Folklorında Ayal-Gızların Obrazı, Aşgabat 1975.
  31. Türkmen Halk Nakılları, Aşgabat 1976.
  32. Läle, Moncugatdı. Hüvdi, Aşgabat 1977.
  33. Halk Gahırmançılık Eposı "Göroglı", Aşgabat 1977.
  34. Geroy Vsenarodno Usınovlyayet Oveza / Ob Epose Gör-oglu, Moskva 1979.
  35. Türki Dilli Golyazmalarının Katalogı, Aşgabat 1980.
  36. Yomaklar, Aşgabat 1980.
  37. Türkmen Halk Dörediciligi Barada Söhbət, Aşgabat 1982.
  38. Gör-oglu: Turkmenskiy Geroiçeskiy Epos, Moskva 1983.
- II. MAKALELERİ*
1. "Magtımguhı Hakında Halk Yatlamaları", Yaş Kommunist, 1941.
  2. "Magtımguhının Kesbi-Käri Hakında Halk Rovayatları", Sovet Türkmenistanı, 1941.
  3. "Magtımguhının Taze Tapılan Eserleri ve Halk Rovayatları", Sovet Edebiyatı, 1941.
  4. "Melike Dilaram Dessanı", Sovet Edebiyatı, 1943.
  5. "Ray Çini", Sovet Edebiyatı, 1943.
  6. "Türkmen Nakılları", Sovet Edebiyatı, 1943.

7. "Beyik Rus Basnyaçısı Kırlov ve Türkmen Basnyaları", Sovet Türkmenistany, 1944.
8. "Gelin-Gızlarıñ Läleleri", Sovet Türkmenistany, 1944.
9. "Magtimgulı ve Bağsılar", Sovet Edebiyatı, 1944.
10. "Basnya v Turkmenskoy Literature", Sovet Edebiyatı, 1944.
11. "Kırlov na Turkmenskom Yazıka i Turkmenskiye Basni", Turkmenskaya İskra, 1944.
12. "Şasenem i Garip: / Opera A. Şapoşnikova i Ovezova v Turkmenskiye Teatre Operi i Baleta", Turkmenskaya İskra, 1944.
13. "Acayıp Mekdep" Sovet Turkmensitanı, 1945.
14. "Narodniy Roman Ash-Kerem", Sovet Edebiyatı, 1945.
15. "Roman Şabende Sayat i Hamra", Sovet Edebiyatı 1945.
16. "Gorkud Ata Kitabı", SSR IA'nın Türkmen Filialının Habarları, 1946.
17. "Türkmen Matalları", Sovet Edebiyatı, 1946.
18. "Türkmen Folklorındaki Ağılar" SSSR IA'nın Türkmen Filialının Habarları, 1946.
19. "Kenesip Pişken Ton Kelte Bolmas", Sotsialistik Kazahstan, 1946.
20. "Moncukatdı", SSSR IA'nın Türkmen Filialının Habarları, 1948.
21. "Magtimgulı ve Halk Dörediciligi-I", SSSR IA'nın Türkmen Filialının Habarları, 1950.
22. "Magtimgulı ve Halk Dörediciligi-II", SSSR IA'nın Türkmen Filialının Habarları, 1950.
23. "Otkrıby Gorizont", Drujba Narodov, 1963.
24. "Cemler ve Perspektivalar", Mugallım Gazeti, 1964.
25. "Egin-Egne Berip", Edebiyat ve Sungat, 1964.
26. "O Proishojdenii i Rasprostraneni Eposa Köroglı", v kn.: Problemi Sravnitelnoy Filologii, M.-L., 1964.
27. "Ob Epose Kär-oglı", İzv. AN TSSR. Ser.Obş. Nauk 1965.
28. "Problema Proishojdeniya Köroglı", İzv. AN TSSR. Ser.Obş. Nauk 1965.
29. "Stilistika Barada Birleşen İlmı Konferentsiya", Sovet Türkmenistany, 1966.
30. "Ulı Konferentsiyanın Öñ Yainında", Mugallım Gazeti, 1966.
31. "Asırları Bövsüp Gelen Hekayat", Türkmen Yadıgerlikleri, 1967.
32. "Beyik Şahır Magtimgulının Adına", Mugallım Gazeti, 1967.
33. "Geçmişimiz ve Geleceğimiz", Yaş Kommunist, 1967.
34. "Göroglı Han-Feodallara Garşı Göreşen Gahrıman", Türkmen. Kommunist, 1967.
35. "Literatura i Folklor Kak İstoçnik Dlya İzuçeniya Etnogeneza Turkmenskogo Naroda", Vsesoruznoye Soveşçaniye Po Etnogenezu Turkmenskogo Naroda, 1967.
36. "Odnı İz Stareysih Zapisey Köroglı", İzv. AN TSSR. Sr. Obşç. Nauk 1967.
37. "Russkiy Konsul-Sobiratel pesen o Köroglı", Aşhabad / 4, 1967.
38. "Skazaniye, Proşedşeye Çerez veka", Pamyatniki Turkmenistana, 1967.
39. "Epiçeskoye Sotvorçestvo Bratskih Narodov", İzv. AN TSSR. Ser. Obşç. Nauk, 1967.
40. "Bogetsie Folklorike", Kultura, 1967.
41. "Beyik Yazıcı ve Halk Dörediciligi", Sovet Türkmenistany, 1968.
42. "Biziñ Guvancımız", Sovet Türkmenistany, 1968.
43. "Türkmen Halk Dörediciliginin Canr Baylıgı", Türkmen Halk Magarifı, 1969.
44. "Atalar-Sözi Akılñ Gözi", Mugallım Gazeti, 1970.
45. "Folklor Baylıgı ve Yaşlar", Yaş Kommunist, 1970.

46. "Egsilmez Hazına", Mugalım Gazeti, 1970.
47. "Acayıp Aydımlar", Türkmen Halk Magarifi, 1971.
48. "Geliň-Gızlarıň Moncugatdıları", Mugalım Gazeti, 1971.
49. "Pikir-Payhasın Gözbaşı", Yaş Kommunist, 1971.
50. "Täsin Dessanlar", Mugalım Gazeti, 1971.
51. "Folklornoe Bogatstvo Sovetskogo Turkmenistana", XIX Nauçnaya Konferentsiya Professorsko-Prepodavatel'skogo Sostava, Aşgabat 1971.
52. "Bal Süyci, Baldan Bala Süyci", Mugalım Gazeti, 1972.
53. "Geliň-Gızlarıň Lälesi", Türkmen Halk Magarifi, 1972.
54. "Payhasa Bay Şorta Sözler", Türkmen Halk Magarifi, 1972.
55. "Toy Aydımları", Mugalım Gazeti, 1972.
56. "Nekotoriye İtogi İzüçeniya Turkmen'skogo Geroičeskogo Eposa", İzvestiya AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1972.
57. "Poeziya Mudrosti i Mudrost Poezii", Det. Lit. ra, 1972.
58. "Epos Körogh, İtogi i Perspektivi Yevo İzüçeniya", Professor-Mugallımlar Sostavınıň XX İlmı Konferentsiyasınıň Pokladlarınıň Tezisleri, Aşgabat 1972.
59. "Acayıp Gündogarşınas", Edebiyat ve Sungat, 1973.
60. "Dür Däneleri", Yaş Kommunist, 1973.
61. "Magtımğulı ve Epos-Dessanlar", TSSR IA'nıň Habarları, 1973.
62. "Matalları İmıklı Övreneliň", Türkmen Halk Magarifi 1973.
63. "Folklor-Genci-Hazınamız", Mugalım Gazeti, 1973.
64. "Halk Dörediciligi Hakında Käbir Bellikler", Sovet Edebiyatı, 1973.
65. "Epos i Destanı", İzv. AN TSSR Ser.Obşç. Nauk, 1973.
66. "Bilmedige Garañkı", Sovet Türkmen Ayalları, 1974.
67. "Oñaylı Terbiyenin Çeşmesi", Mugallım Gazeti, 1974.
68. "Oñat Övrenilmeli Canr", Türkmen Halk Magarifi, 1974.
69. "Söz Sungatınıň Başlangıcı", Mıdam Tayyar, 1974.
70. "Türkmen Sovet Folkloristikasınıň Açan Sahıpaları", TSSR IA-nıň Habarları, Cemg. İlm. Ser. 1974.
71. "Türkmen Sovet Folkloristikasınıň Gazananları", TSSR IA-nıň Habarları, 1974.
72. "Filologiyanın Ezber Ussadı", Edebiyat ve Sungat, 1974.
73. "Folkloristikamızın Üstünlükleri", Türkmen Halk Magarifi, 1974.
74. "Çaga Terbiyesi Hüvdüden Başlanyar", Türkmen Halk Magarifi, 1974.
75. "Çagalı Öy Bazar...", Mıdam Tayyar, 1974.
76. "Yaşların Şahırana Ukıby", Yaş Kommunist, 1974.
77. "Maksim Gorkiy ve Türkmen Halk Dörediciligi", Türkmen Halk Magarifi, 1975.
78. "Gözel Epos Göroghı", Sovet Edebiyatı, 1975.
79. "Gızların Bahar Aydımları", Türkmen Halk Magarifi, 1975.
80. "Moncugatdı Canrı Mekdep-Vuzlarda", Türkmen Halk Magarifi, 1975.
81. "Pikir-payhay Çeşmesi", Edebiyat ve Sungat, 1975.
82. "Ukıbını Ösdüryen Setirler", Mıdam Tayyar, 1975.
83. "Rojdeniye Geroya Göroghı", İzv.AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1975.
84. "Yıldızdan Yol Yasap...", Mıdam Tayyar, 1976.
85. "Matalım Matdı...", Mıdam Tayyar, 1976.
86. "Nakıl-Akıl Öycügi", Mıdam Tayyar, 1976.
87. "Göroghı Gotovitsya k Mesti", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk 1976.
88. "Göroghı Priobretayet Bogatırskiy Dosphehi", İzv. AN TSSR Ser. Obşç.Nauk, 1987.

89. "Acı Ayrılık", Edebiyat ve Sungat, 1977.

90. "Biziñ Borcumız", Edebiyat ve Sungat, 1977.

91. "Göroglı Düypli Övreneliñ", Türkmen Halk Magarıfı, 1977.

92. "Guvanyaris ve Buysanyaris", Oktyabr Yalkımı, 1977.

93. "Gızlar Läle Kakalñ!", Mıdam Tayyar, 1977.

94. "Gızıklı Oyun", Mıdam Tayyar, 1977.

95. "Läle Moncugatdı Hüvdü", Pioner, 1977.

96. "Novruz Poeziyası", Oktyabr Yalkımı, 1977.

97. "Çılsırımlı Çeper Sözler Düvünçügi", Mıdam Tayyar, 1977.

98. "Bogatırskaya Svad'ba Göroglı", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1977.

99. "Geroy İşşet Primnogo Sına", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1977.

100. "Podvig Narodnogo Geroya", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1977.

101. "Göroglı-Halk Baylıgı", Mugalım Gazeti, 1978.

102. "Nakıllar Okuv-Terbiyeçilik İşinde", Türkmen Halk Magarıfı, 1978.

103. "Sanavaçlar", Mıdam Tayyar, 1978.

104. "Sovet Dövründe Dören Küştdepmeler", Oktyabr Yalkımı, 1978.

105. "Stavropol Türkmenleriniñ Arasında", Türkmen Halk Magarıfı, 1978.

106. "Edep, Tertip-Terbiyenin Gözbaşı", Türkmen Halk Magarıfı, 1978.

107. "Göroglı Nahodit Oveza", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1978.

108. "Göroglı Usınovlyaşet Oveza", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1978.

109. "Poisk Oveza", İzv. AN TSSR Ser. Obşç. Nauk, 1978.

110. "Anekdot-Şorta Sözler", Türkmen Halk Magarıfı, 1979.

2. Seyt Atalyeviç Garriyev (1923-)

1923 yılında Aşgabat'a bağlı Gökçe obasında dünyaya gelmiştir. Magtımguh

Adındaki Türkmen Devlet Üniversitesinin Filoloji Fakültesini bitirmiştir. 1942-1943 yıllarında Gorkiy Adındaki Pedagoji Enstitüsü'nün asistanı olarak çalışmıştır. 1943-1944 yıllarında ise Rus ordusuna asker olarak alınmıştır. 1950 yılında doktorasını tamamlamıştır. Doktora tezi büyük Türkmen şairi Ata Salih ile ilgilidir. 1968 yılında "Türkmen Edebiyatının Orta Aziya Halklarının Edebiyatları Birleşen Tarihi Özara Arabağlanışıkları" adlı teziyle profesör unvanı almıştır. "Türkmen Edebiyatının Tarihi" adlı 12 ciltlik projenin hazırlanmasında başkanlık ve redaktörlük etmiştir. Türkmen edebiyatı ve folkloru hakkında 200'den fazla çalışmanın müellifidir.

Çalışmalarından bazılarını aşağıda veriyoruz:

1. "Cebir Çeken Aşıklar Barada Oçerk", Sovet Edebiyatı, 1961.

2. "Geçen Oçerklerden", Aşgabat, SP TSSR 1961.

3. "Zöhre ve Tahırın Özbek Folklorına ve Edebiyatına Özara Tesiri", Sovet Edebiyatı, 1962.

4. "Mollanepes ve Edebiyat", İzvestiya AN TSSR Cemgiyetçilik İlmlerini Seriyası, 1963.

5. "Gündoğarın Görnükli Poeziya Ussadı", Sovet Edebiyatı, 1963.

6. "Türkmen Dessanları ve Gündoğar Halklarının Folklorı", Sovet Edebiyatı, 1965.

7. "Türkmenlerin Kâbir Dessanları ve Sovet Gündoğar Halklarının Edebiyatı", İzvestiya AN TSSR Cemgiyetçilik İlmlerinin Seriyası, 1966.

8. "Çokan Velihanov ve Türkmen Halk Dörediciliği", Turkmenskaya İskra, 1961.

9. "Zöhre ve Tahır ve Edebiyat Aratnaşığı", Edebiyat ve Sungat, 1961.

10. "Türkmen ve Garagalpak Bağşılarının Özara Gatnaşıkları", Mugalım Gazeti, 1962.

11. "Manenedaranın Golyazmaları", Edebiyat ve Sungat, 1962.

12. "Goslematlı Golyazmalar Habar Beryer", Edebiyat ve Sungat, 1963.

13. "Daşkendiň Zöhre ve Tahir Golyazmasının Bir Nusgası Barada", Edebiyat ve Sungat, 1963.

14. "Gırgız Halkının Görnükli Aydımcısı", Edebiyat ve Sungat, 1964.

15. "Özara Baylaşmaklığın Yolunda", Turkmenkaya İskra, 1966.

16. "Sofiya Neşirleri", Edebiyat ve Sungat, 1966.

17. "Ata Salih ve Halk Dörediciliği", Sovet Edebiyatı, 1967.

18. "Türkmenistanın Halk Şahırı Ata Salih", Sovet Edebiyatı, 1949.

19. "Gündogar Tekstologiyası", Edebiyat ve Sungat, 1967.

20. "Biziň Oglumuz", Taşkent Şkolı, 1968.

21. "Halklara Yurtlara Belli Eserler", Edebiyat ve Sungat, 1971.

22. "Halkın Aydımcısı", Pamyatniki Turkmenistana, 1971.

23. Türkmen Edebiyatı-1300 Yıl, Veçernıy Aşkabad 1973.

3. Şamuhammet Halmuhammedov (1938-1997)

1938 yılında Türkmenistan'ın Marı vilâyetinin Marı (Yeni adı Vekilbazar) ilçesinin 1. Gökçe köyünde dünyaya gelmiştir.

1955 yılında A. M. Gorkiy (Şimdiki Magtımğulı) Adındaki Türkmen Devlet Üniversitesi'nin Filoloji Fakültesine girmiş ve oradan 1960 yılında mezun olmuştur.

1962 yılında Türkmenistan İlimler Akademisi Magtımğulı Adındaki Edebiyat Enstitüsü'nde asistan olarak göreve başlar ve 1966 yılında "*Türkmen Folklorınının Anekdot Canrı / Traditsion Halk Dörediciliginiň Esasında*" adlı doktora tezini savunmuş ve edebiyat doktoru olmuştur.

1993 yılında "*Türkmen Halk Ertekilerininin Çeperçilik Däbi*" adlı teziyle de profesörlük unvanını almıştır.

Halmuhammedov, 1966 yılında Türkmenistan İlimler Akademisi Magtımğulı Adındaki Edebiyat Enstitüsü'nde önce asistan, sonra baş asistan olarak çalışmıştır. 1989 yılında aynı Enstitünün Folklor bölümü başkanlığına seçilir. Daha sonra Türkmen Milli Konservatoryasında "profesör" olarak çalışmıştır.

Halmuhammedov, 1997 yılında Aşgabat'ta ölmüştür.

Halmuhammedov, ilmî çalışmalarına 1960'ların başlarından itibaren başlamıştır. Aşağıya eserlerinden bazılarını aldık:

1. Söveşceň Satira, Aşgabat 1975.
2. Türkmen Halk Satirasının ve Yumorınının Canr Özboluşlılığı, Aşgabat 1977.
3. Gülkiniň Güyci, Aşgabat 1978.
4. Türkmen Ertekilerinde Halk Satirasınının Çeper Terleri, Aşgabat 1984.
5. Türkmen Ertekilerinde Durnuklı Çeperçilik Däpleri, Aşgabat 1989.
6. Türkmen Ertekiçilik Satirasında Obrazlar Sistemasi, 1989. (Ruşça)
7. Mergen Hatasız Atyar, Aşgabat 1978.
8. Memetveli Kemine, Aşgabat 1971. (A. Meredov ile birlikte).
9. Eşider Bolsañ..., Aşgabat 1971. (N. Atdayev ile birlikte).
10. Türkmen Ertekileri, 1. c., Aşgabat 1978; 2. c., 1979; 3.c., 1980.
11. Şamar-Türkmen Halk Ertekileri, Aşgabat 1981.
12. Sırlı Hazına, Aşgabat 1985.
13. Göroğlı, Aşgabat 1990. (Komisyon).